

Ha kiejtem nagyapám nevét mindig sirás fojtogatja torkomat, s nem tudom a könnyeimet visszafogni. Több mint ötven év suhant el felettünk ...13 éves voltam csupán, amikor megfáradt, összetört arcát utoljára láttam a Kazinczi templom udvarán, ahol nagyanyámmal és több száz szomszédjával együtt bezsufolták utrakészen őket.

Nem értettem egyáltalán, miért vannak itt, hová viszik őket, miért kell bucsuzkodnunk? Semmit nem tudtam állampolgárságról, törvényekről, külföldiekét Ellenőrző Hivatalról/KEOK/a nagyszülőikig visszamenő igazolásokról....náci szellemről...kétzben megszavazott Zsidótörvényről a magyar parlamentben....

Vakságra itélték és nevelték a gyerekeket az ország leghiresebb, legelitebb gimnáziumában az Abonyi utcai Zsidó Gimnáziumban??? Nem hiszem... csak azt tudom, hogy nagy magyarnak akartak bennünket látni. Jaj volt annak a tanulónak, aki március 15-én a Himnusz éneklésekor mozdulni merészelt. Zs. J. igazgató ur szigorúsága azonnal lecsapott a "szentségtörőre". Az iskola híres volt kiváló tanárainról, magas színvonaláról és a latin kultúra terjesztéséről és dicsőítéséről.

Anyám mikor értesülhetett a szülei szörnyű haláláról nem tudom... csak hosszú, hosszú évek elmúltán hallottam, hogy megásatták sirjukat és tömegsírba lőtték őket. Eltűnésük után sokszor hallottam a családot suttogva beszélni.... Megtudtam, hogy S. nagybátyám - aki elhurcolásuk után ocsudott fel- valami utón- módon nagy pénzért talált egy magyar katonát, aki vállalta, hogy felkeresi és hazahozza őket.

Meg is találta nagyszüleimet. Hogy milyen volt ez a találkozás csak elképzelni tudom.... Kezemben tartom a fényképet, melyet - dokumentálva küldetését- a katona készített a két meggyötört emberről. Egy padon ülnek egymás mellett.... szembe néznek velünk, szinte látnak bennünket. Két nagyon öreg embert véltem bennük felfedezni, pedig mindössze 64-65 évesek voltak. /nagyapám nővére Amerikában jóval 90 év feletti kort is megélt /

Mit is mondott nagyapám akatonának pontosan nem tudom, csak annyit, hogy dolga végezetlenül hazatért és referált. Hogy csenghettek szavai....?

- " Nem megyünk gyerekeim, itt vannak mellettünk barátaink W. P. két pici gyerekkel, szomszédunk H. az egész családdal. /K. Á. operaénekes unokatestvérei/

- "Történjen velünk az, ami a többiekkel, vállaljuk a közösség, az itteni zsidók sorsát...Köszönjük, de mi már öregek vagyunk és maradunk."

Máig sem tudom, hogy egyáltalán fogalmuk lehetett-e a gyilkosok szándékáról?... vagy talán nagyapámat nagy vallásos hite és bizodalma vezérelte?

Ki volt ez az ember T... /W... / S..., a drága nagypapa, gyermekeinek imádott Papája, a környék kedvenc barátja ?

Ma már senki sincs , aki alakját felidézhetné... nem élnek gyermekei.... négy unokája a világ távoli tájaira szakadt... s csak halvány emlékfoszlányokat őriznek nagyon magas, szikár alakjáról, őszes szakálláról, nagy szivéről és derűjéről, amivel környezetét számtalanszor megnevetette.Hallottam gyakran anyám és ^a nagynénik jókedvű reagálásait , de a jiddis beszédét nem értettem. Elég jól beszélt magyarul , de tökéletesen sohasem tanult meg.

Sajnos csak morzsákat tudok gyűjteni róla , mert a család titkolódzott.... anyám pedig - félve attól,hogy mi is az elhurcolt sorsára juthatunk- lezárta ajkait, s nem kívánta 11 és 13 éves leányait ~~arrá~~ drámai megrázkódtatásba részesíteni.

Jaj, akkor még egyetlen magyar zsidó sem hitte, hogy velük is megtörhet mindaz, amit Németországban, Csehszlovákiában, Hollandiában a náci "produkáltak."

- Itt ugyan Zsidótörvény már van, de még lehet élni, dolgozhat a szegény sapkakészítő /apám/ aki mindig is szegény volt, anyagi gondokkal terhelt, most is gürcölhet.... !

Gyarló az emlékezet, fogyóban az ifjuság élénk képei, de néhány töredékből megpróbálom megrajzolni a Nagypapa alakját, "emlékművet" állítani egy embernek , akinek Kosztolányi szavaival " a homlokán feltündökölt a jegy, hogy milliók közt az egyetlenegy!..

A század elején , ugy 1902-1903 táján egy fiatal magas péksegéd, pici hófehér bőrű szép feleségével és karonülő aprócska kisfiával a nagy Osztrák-Magyar Monarchia egyik csücskében Lemberg mellett a szegénység elől menekülve ugy határozott, hogy a "jómodu,gazdag